

Luuk van Middelaar

Oekraïne blijft vechten voor de democratie

Zes maanden na het begin van de Russische invasie in Oekraïne is er geen enkel zicht op een eind van de oorlog. De fronten in het oosten en zuiden schuiven nog dagelijks op. Scherp wordt gevolgd welk verschil de westerse wapens voor Oekraïne maken. Ook Rusland toont onverminderd de wil soldatenlevens te offeren voor gebiedsuitbreiding. Gestold is dit conflict nog lang niet.

Nieuw zijn de Oekraïense drone-aanvallen op de Krim, ver achter de linies. Op 10 augustus werd een Russische vliegbasis getroffen. Ook klonken explosies bij de brug tussen het schiereiland en het vaste land. Kiev eiste de aanvallen niet officieel op maar wel *off the record*. Hoewel de Krimnexasie internationaalrechtelijk nooit is erkend, gold deze buiten Oekraïne als militair en politiek fait accompli. Nu straalt Kiev uit: de Donbas is niet genoeg, we willen óók de Krim terug.

Hoe past het Nederlandse leed en ongerief in het grote verhaal van de Europese *Zeitenwende*?

Nieuw is ook dat het geweld tot in de Russische hoofdstad reikt. De bomaanslag op de nationalistische ideoloog Alexander Doegin - waarbij zijn dochter Darja omkwam - brengt de oorlog naar Moskou. Het Kremlin beschuldigt Oekraïne, maar volgens de naar Kiev uitgeweken Russische opposant Ilja Ponomarjov zitten er Russische partizanen achter. Deze binnenlandse anti-oorlogskrachten zouden nog meer acties in petto hebben.

Tegenover deze militaire verscherping staat geen diplomatiek overleg meer. Het enige recente lichtpunt was het graanakkoord dat de export vanuit Oekraïense havens opnieuw mogelijk moet maken. Bemiddelaars waren de VN, met António Guterres voor het eerst deze oorlog in een zichtbare rol, en Turkije. De Turkse president Erdogan, eigenzinnig buur van beide, is de enige G20-leider die recentelijk fysiek met zowel Zelensky (in Lviv) als met Poetin (in Sotsji) heeft gesproken.

Europese leiders wagen zich niet meer aan diplomatieke trips naar Moskou. De belaagde Oekraïners, maar ook de Polen, Balten, Britten en vermoedelijk Amerikanen, zouden het verkeerd opvatten. Bellen met Poetin mag nog wel. De Franse president Macron had vorige week

zo'n telefoongesprek, waarna de Rus instemde met de inspectie van de kerncentrale in Zaporizja door het atoomagentschap IAEA. Toch zijn Engelstalige media steevast kritisch over zulke initiatieven. Yale-historicus Timothy Snyder verwoordde de scepsis op een forum in Alpbach deze week zo: „Het is prima voor een klein land als Oostenrijk om een tafel voor vredesgesprekken aan te bieden, maar niet voor Frankrijk of Duitsland: zij moeten Oekraïne helpen de oorlog te winnen.”

Das is nog subtiel vergeleken bij de argwaan in Poolse regeringskringen jegens Duitsland. PiS-leider Kaczynski sprak onlangs van niets minder dan „een Duits-Russisch plan om Europa te overheersen”. Voor de Polen is de Tweede Wereldoorlog, begonnen in 1939 met een Hitler-Stalinpact om hun land op te delen, nooit ver weg. Je kunt nog wel betogen dat Poetin in de voetsporen van Stalin wil treden, als verdediger van het vaderland tegen „nazi's”. Maar Olaf Scholz in de voetsporen van Hitler, dat niet.

Opvallender, gezien zijn positie, is dat premier Morawiecki deze lijn openlijk steunt. Snoeihard beschuldigt hij Duitsland en Frankrijk ervan, in onder meer *Die Welt*, *Le Monde* en *NRC*, de Europese Unie te runnen als een „oligarchie”. Ook ontwaart hij imperialisme „binnen de EU”. Dat sommige leiders in een club van 27 meer macht hebben dan andere is geen *scoop*. Maar om een democratisch statenverband waar elk lid op elk niveau meespreekt en zelfs het kleine Cyprus de boel bij momenten kan lamleggen een imperiale macht te noemen, is buitensporig.

Zo verdwijnt bovendien een voorname reden om tegen Rusland op te trekken uit beeld: onze democratie. De Oekraïners zien dit scherper. Zij zijn bezig te ontsnappen aan de greep van hun imperiale meesters in Moskou en verlangen naar een rustig bestaan als soevereine staat in een 'postimperiaal' Europa. Daarvoor vechten ze.

De oorlog duurt dus voort, ook voor ons hier. Niet uitgedrukt in soldatenlevens en autobommen, wel in hoge energieprijzen, inflatie, koopkrachtverlies, gastekorten én de asielspanningen à la Ter Apel en Tubbergen - de weerslag van de opvang van Oekraïners eerder dit jaar.

Ook de Nederlandse regering moet al dit leed en ongerief daarom veel overtuigender plaatsen in het grote verhaal van de Europese *Zeitenwende* sinds 24 februari. Zoals Macron deed in een sombere rede vorige week, over alles wat nog dit najaar op ons af zal komen: „Wij moeten de prijs voor onze vrijheid en waarden betalen.”